

עבודה זרה כ

עניין: מעלות רבי פנחס בן יאיר מהרש"א ח"א

לדי חסידות ולזה נחמין ר' פנחס שחש כן " מדרגות נמעלות המדות כי כן הוא מדומיו ית' ב"ה כמאמר ספר יצירה עשר ולא פחות כו' ועשרה מדרגות יש במלאכיו רוחות ולזה אמר כי התורה היא ראשית דרכי ה' ומדומיו יתבנך ב"ה לנא ממנה בזהדרגה ממעלה למעלה עד מעלה העשירית העליונה ולזה אמר תורה מביאה לידי זהירות שהן אזהרות שבה וסיפר המדרגות ממעלה למעלה מתחלת קומו בנקר וכל מעשה היום עד שכתו גלילה ומתוך זהירות שאלם נזהר בזהירות ומלות המורה מביא לידי זהירות נחמלת היום נעמדו בנקר שיקום בזהירות ולא יהיה עלל בקומו ואמר כי זריזות מביאה לידי נקיות שהוא נקיות הגוף ונקיטת ידים שחרית כי המאחר לקום נשחרית מתוך שהוא נמהר אחר כך לקום ולילך לבהכ"נ אינו יכול לנקות גופו ולא לטוול ידיו יפה וע"ו

נטילה ושיבתא שורה נפת שנגע בו גלל נטילה א: ואמר נקיות מביא לידי פרישות. היא התפלה ע"ש ד' וכפיו פרושות השמים כמו שפרש"י שיהיה האדם פרוש מכל עסקיו בשעת תפלה כמ"ש ד' נחסידיס הראשונים שהיו שהיו שעה אחת ונלשון הזה

פרישות מביאה לידי ביהרהר. הוא עיון המורה שצריך האדם לטטר עצמו ללמוד תורה כמ"ש ב' יראת ה' היא טהורה ואמרו א' זה הנושא אשה ואח"כ לומד תורה שהוא טהור ממקרה לילה שהוא טומאת רוחין ושדן ואמרו אסור ללמוד במטואות המטונפות אפילו ע"י הרהור וכו' וע"ו אמר פרישות שהיא התפלה מביא לידי ללמוד תורה בטהרה וכמ"ש ד' כל היוצא מזהכ"נ ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה וזכה ומקבל פני שכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל ג' וזהו שדקדק לומר ועוסק בתורה אחר שנכנס לבית המדרש דבהליכתו לא יעסוק לעיין בתורה משום הליכתו במטואות מטונפות

ואמר ביהרהר מביאה לידי קדושה. והיא הסעודה שצריך האדם לקדם נאכלתו דכן כתיב באסורי מאכלות ט' והתקדשתם והייתם קדושים וגו' וס"פ אלו דברים י"ו דרשין ליה נקדושת הסעודה והתקדשתם אלו מים הראשונים שצריך האדם לנאכל חוליו בקדושה על טהרת תרומה ורמזו בזה קדם עצמן נמותר לך ולא אמרו נמותר סתם שכוננו בו קדם עצמן נמותר לך ואסור לאחרים כגון לכהנים אבל המותר לכל אין לאדם לאסור על עצמו וי"ש טהרה שהוא לימוד תורה בטהרה כמ"ש מביאה לידי קדושה דסעודה ת"ח הוא אחר לימוד תורה בשעת חמישית: ואמר קדושה מביאה לידי ענוה. שיהא אדם נוח לבדיות לאחר סעודתו בעת שיעסקו עמם בדרך ארץ כי ע"י אכילה אפשר שיגאח האדם כמ"ש יח' פן תשבע ורס לבנך וגו' ט' מרעיהם וישענו ורס לבס וגו' והמקדש עצמו מן המומות והיה נכנע ולא יתגאה כמ"ש ב' ואותי השלכת אחרי גוף אחר שנתגאה זה וכו': ואמר ענוה מביאה לידי יראת חטא. הוא הענין בכל היום נמשאו ומתנו עם חמירו וכן בשאר מעשיו צינו לשמים שהוא ירא מלחטוא שזה מביא לו הענוה שקדומת שהוא נכנע לפני טראו ומביאה לידי יראת חטא כי הגאווה אמרו בה כפ"ק דסוטה בא' כאלו כפר בעיקר שאין כאן יראת שמים ואחר כל המעשים שציוס ממדרגה למדרגה שזכר אמר שמירתא חטא בל לידי חסידות שהיא המעלה העליונה המביאה לידי רוח הקודש וכמ"ש נמעשה היראים והחסידים כמו רבינו הקדוש ודורו והחסידות הוא שאחר כל המעשים שזכר מחשב עם נפשו גלילה על כל מעשיו שעשה ציוס הן לזכות הן לחובה גס שהוא מוחל לכל מי שפגע נגדו ציוס כמו שזכר בן נחסידיס ואחר כל זה מקבל עליו עול יחוד ומלכות שמים נק"ש של לילה והוא מכלל חסידות כמ"ש בברכות יב' יעלו חסידים כצדור ירנו על משכבתם ומרצ פופיות צידם וגו' זו קריאת שמע של לילה: ואמר חסידות מביאה לידי רוח הקודש. כי על ידי הק"ש שהוא החרצ פיפיות שאין מקום לרוח הטומאה לשלוט בהם בשום ד' רק רוח הקודש בא עליהם גלילה ואמרו שם שמרה נפשי כי חסיד אני שכל מלכי מזרח ומערב ישינו עד ג' שעות ואני חות לילה וגו' הרי שזה מכלל החסידות והוא מייתי שם שנאמר אז דברת בחזון לחסידין: ואמר רוח הקודש מביאה לידי תחיית הבותים. שהקב"ה מחזיר לו נשמתו בנקר וס"ל כאלו הוא תחיית המתים וממנו לאלוהי שהיא המעלה העליונה צעיוני וסמן כל מדרגות אלו על פסוק ונשמרת מכל דבר רע לפי שאמר מתוך שפוסק בתורה שהוא דבור הטוב ואינו עוסק בדברים גטלים ונטול פה הוא בא בזהדרגה מלמוד המורה ממעלה למעלה עד רוח הקדש גלילה בשניה אמר הכתוב בפרק זה שאלם אינו עוסק בדברי תורה רק בדברים גטלים ונטול פה עם חמירו ציוס שהוא הדבור הרע יבא לידי הרהור גלילה ומציא עליו רוח הטומאה וקרי הפך שמציא עליו דבור המורה את רוח הקודש וק"ל:

מסילת ישרים פכ"ו

ותראתא עמה ההפרש שבין הטהור לקדוש. הטהור — מעשיו החקריים אינם לו אלא הכרחיים, והוא עצמו אינו מתבנן בהם אלא על צד ההקדש, ונמצא שעל ידי זה יוצאים מסוג הרע שבחמירות ונשואים טהורים, אך לכלל קדושה לא באו, כי אלו היה אפשר בלחם, כבר היה יותר טוב. אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו ונפשו מתהלכת בין המשפלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו קאלו הוא מתהלך לפני ה' באצות החיים עורנו פה בעולם הזה. והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש וכמזבח, וכמאמץ וזרונם לבקרה (בראשית רבה כו, א): ויניצל מעליו אלהים" (בראשית לו, א): — האבות הן הן המקדש! וכן אמרו: הצדיקים הן הן המקדש! כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש. ומעשה המאכל שהם אוכלים הוא כקדש שעולה על גבי האש, כי וראי הוא שהיה נחשב לעליו גדול אל אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבח, כיון שהיו נקברים לפני השכינה, וכל כך יתרון היה להם בזה עד שהיה כל מינם מתבקר בכל העולם, וכמאמץ וזרונם לבקרה במקדש — הן המאכל והמשתה שהאיש הקדוש אוכל, עליו הוא למאכל ההוא ולמשתה ההוא, קאלו נקבר על גבי המזבח מקדש.

והוא הענין שאמר ע"ז וזרונם לבקרה (כתובות קה, א): כל המביא דורון לתלמידים — קאלו הקריב בבורים. וכן אמרו (יומא עא, א): וימלא גרונם של תלמידים חכמים וזו במקום נסכים. ואין הדבר הזה שיהיה התלמידים חכמים להוסיף אחרי האכילה והשתיה, חס ושלום, ש"מלא גרונם כמלע"ט את הנהגון, אלא הענין הוא לפי הפנה שצריך, כי התלמידים חכמים הקדושים בדרגותם ובכל מעשיהם הנה הם מקדש במקדש ובמזבח, מפני שהשכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש מקדש, והנה הנקבר להם כנקבר על גבי המזבח, ומלוי גרונם תחת מלוי הספלים. ועל דרך זה כל תשמיש שישימשו מדברי העולם, אחרי היותם כבר דבורים לקדושתו וקדושתו, הנה עליו ויתרון הוא לדרך ההוא שנקב להיות תשמיש לצדיק. ובקר הקדושים וזרונם לבקרה בענין אגבי המקום שלקח יצחק וישם קראשיתו (חולין צא, ב): אמר רבי יצחק: מלמד שנתקבצו ללן והיתה כל אחת ואחת: עלי יצית צדיק ראשו!

כלל של דבר: ענין הקדושה הוא שהיה האדם דבק בלך באלהיו, עד ששבוש מעשה אשר יעשה לא יפיר ולא יזוז ממנו וקברו, עד שיתר יתעלה הדברים הנשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישי בפה שהוא משתמש בהם, ממה שצדד הוא מדבקתו ומעלתו בהשתמשו מדברים גשמיים. ואמנם זה בהיות שכלו ודעתו

רבי צדוק הכהן

ישראל קדושים אות ג-ד

א] ולדעתי נוסחתנו בכאן אפשר לקיימה שפיר, והירושלמי שהקדים קדושה כונתה לאתחלתא דקדושה, והוא הפרישות שבתלמודין במקומה. ודבר זה אין כבד כל כך על הגוף, שביד האדם לשלוט על יצרו ולבלום תאוותיו כרצונו. אבל הקדושה שבתלמודין, השנויה באחרונה, שאי אפשר לבוא לה אלא בסוף כל המדרגות, הוא ענין אחר. ונראה לי דהירושלמי קרי לזו חסידות, דאין כונתו בה לחסידות דתלמודין, שהכונה בו לחסידות המורגל בכל מקום, דרוצה לומר המחמיר על עצמו בדבר המותר על פי הדין. והנה זה כמו הפרישות מן המותר, אלא שזה רק בעניני תאות ובשב ואל תעשה, והחסידות בכל ענינים ובקום ועשה גם כן. והירושלמי כייל תרוייהו בקדושה, שהוא לקדש עצמו לפרוש ולהחמיר על עצמו בדבר המותר, והחסידות שנה באחרונה.

ד] וכפי הגירסא בירושלמי שבת וכן הוא ברי"ף בעבודה זרה חסידות אחר רוח הקודש, על כן ונתתי רוחי בכם - היינו חסידות, כמו שכתב הר"ן שם, צריך לומר דדבר זה אינו אלא על ידי מה שהקב"ה נותן רוחו בו, וזהו עצמו שלמות הקדושה מה שמקדשין אותו מלמעלה. ותלמודין חשיב רק המדרגות שביד האדם להשיג בהשתדלותו. וזה מה שהש"י נותן הוא שלמות החסידות הגדולה מכולל, שזוכין לה בעלי רוח הקודש. וכדור המלך ע"ה, רבן של בעלי רוח הקודש, דקרי לנפשיה חסיד כמו שאמרו ברכות ד' א' זכה להיות לבו חלל בקרבו, שלא שלט בו יצר הרע, כמו שאמרו בעבודה זרה ד' סוף עמוד ב', ודבר זה אינו אלא על ידי שהקב"ה עוזרו, כמו שאמרו

א] אבל הקדושה המוזכר בתלמודין הוא החסידות דירושלמי (שקלים), שפירש הר"ן שם (בע"ז) דכל מעשיו לשם שמים. ובסוף קידושין פ"ב ריש עמוד א' איתא הכל לשם שמים, לענין שאין צריך כל כך הגדרה מעורה לענין שימוש בשם, והכונה דמי שכל מעשיו לשם שמים אינו צריך כל כך פרישות מן המותר, שהוא רק מפחד היצר. וכן אמרו בקידושין ל' ב' לענין